

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petivrstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 104.

V Ljubljani, v soboto dne 7. oktobra 1911.

Leto I.

Kavalir Gautsch.

Presenečeni smo. Ekscelencja Gautsch, predsednik sedanega avstrijskega ministrstva, je govoril v zbornici poslancev kratak čas izza tistih strelcov, ki so bili počili na galeriji kot značilni simboli sedanega položaja v tej državi. Govoril je po poslancu drju. Adlerju. Imel je torej časa, da si je pomiril živce, če mu jih je tisto pokanje, ki na srečo ni zadelo nič živega, res kaj preveč razburilo. Lahko je govoril v popolnem miru, s treznim predarkom, prost vsake sugestije presenetljivega trenutka. Lahko bi bil govoril objektivno, kakor se spodobi človeku na tako visokem in odgovornem mestu, kakršno je predsedstvo ministrskega sveta. Kakor se spodobi, in kakor bi bila dolžnost funkcionarju, ki bi moral stati nad strankami, zavedajoč se dostojanstva svojega urada — posebno v trenutku take napetosti, ko so vse oči ostreje in vsa ušesa finejša in ko se čuje vsaka beseda vladnega šefa čez devet gora in devet voda ter vaga doma in pri sosedu in tam v deveti deželi.

Ekscelencja Gautsch, baron Frankenturnski, je vzgojen v onih visokih krogih, kjer velja forma za prvi pogoj družabne kvalifikacije. Baron Gautsch je bil sam vzgojevalec aristokratske mladine. Legenda pripoveduje, da so gentlemanske alure barona Gautscha glasovite v avstrijski aristokraciji in večkrat je pravila kritika, da zna s svojimi občevalnimi talenti prikrižati in celo nadomeščati marsikatero pomanjkljivost državnih sposobnosti. Skratka: Na hribu in v dolini je bila različna sodba o Gautschu politiki; toda na desni in na levi je veljalo mnenje: Gautsch je kavalir.

V četrtek je govoril kavalir Gautsch. V zbornici poslancev. Ali ne samo poslancem in galeriji, temveč tako številnemu občinstvu, kakor doslej le enkrat v avojem življenju. Dne 22. novembra 1905. je napeto čakala vsa Avstrija in interesirano pazilo vse inozemstvo, kaj pove ministrski predsednik v avstrijskem državnem zboru. Četrtna miliona delavcev je takrat korakalo mimo dunajskega parlamenta in nekoliko milijonov jih je demonstriralo po drugih avstrijskih mestih. Nikjer ni takrat stala infanterija ali kavalerija na kordonih, policija je ostala povsod v svojih navadnih prostorih; po vsej državi se ni skalil red niti toliko kolikor ob kakšnem večjem sejmu. V parlamentu pa je ministrski predsednik naznanil zbornici in milionom, da predloži meseca februarja volilno reformo, slonečo na načelu splošnosti in enakosti.

Ministrski predsednik v Avstriji se je takrat imenoval baron Gautsch pl. Frankenturnski. 22. november 1905. je bil najpomembnejši in največji dan njegovega političnega življenja.

In tega dne je imel toliko poslušalcev, kolikor jih ima le v redkih, jako redkih slučajih kak govornik.

Dne 5. oktobra 1911. se je nenadoma zopet zbral nepregleden forum, da sliši besede iz avstrijskega državnega zbora. Nepričakovan slučaj ga je sklical: Strelci, ki so zadoneli z zbornične galerije. Naravno je, da povzame v takem trenutku tudi ministrski predsednik besedo; naravno pa je tudi, da mora, ali vsaj da bi moral odtehtati vsako besedo, preden jo izreče. On nestrancar bolj kakor vsi drugi...

Kavalir Gautsch je govoril, ali njegov govor je bil nekavalirski. Bil je nedostojen moža, ki se je ponašal s svojo taktnostjo, nedostojen funkcije, ki jo zastopa gospod baron.

Težko bi bilo opravičiti očitno proti eni stranki, proti socialni demokraciji namerjeno tendenco govora, prihajajočega iz ust moža, ki bi moral drugim dajati zgled nepristranosti. Neopravičljiv je napad na socialno demokracijo, ker ni med stranko in tistim revolverjem, ki je pokal na galeriji, niti najmanjše zveze. Neopravičljiv je, ker ni niti sence dokaza, da bi se mogel obžalovani atentat podtakniti socialni demokraciji.

Ali baron Gautsch je zagrešil nekaj hujšega. Napadel je socialno demokratsko stranko, postavil se je na čelo tolpi demagogov, ki se je v sreču veselila atantata in ni mogla niti skrivati veselja ob dogodku, ki se da jezuitično izrabljati. Napad na socialno demokracijo pa je podprl baron Gautsch z nekavalirskim dejanjem, ki se kvitira s prezirom, če ga zagreši kakšen krščansko socialni hinavec ali nemško radikalni kričač, ne pa, če ga je zakrivil mož, ki stoji na čelu avstrijske vlade.

Baron Gautsch je citiral nekatere stavke iz nekega govora, ki ga je imel dr. Adler dan poprej v desetem dunajskem okraju. Socialno demokratski poslanec je govoril o razploženju ljudstva in ga je opisal po resnici. Gospod baron je citiral stavke, ki pravijo, da je ljudstvo obupano in da svetuje obup marsikomu tudi obupna dejanja. Cital je iz lista, ki ga je imel pred seboj. Cital je:

„Kaj nam je življenje vredno? Preden poginemo lakote...“

Krščanski farizeji in nemško nacionalni demagogi so zatulili svoj „Cujte! Cujte!“, ekscelencja Gautsch pa je dejal: „Saj pride še lepše“ — in cital je dalje:

„Preden poginemo lakote, preden poerkamo, se hočemo vsaj maščevati nad svojim sovražnikom.“

Tukaj je gospod baron napravil piko in nehal čitati.

Ali to ni bilo brez pomena. Socialni demokratje so ga takoj pozivali, da naj čita dalje. Se več. Klicali so mu: „Čitajte dalje, drugače ste falsifikator!“

Kavalir Gautsch ni čital dalje.

Prekinjeno čitanje ravno pri tej piki pa je bila res — falsifikacija. Kdor je slišal čitati gospoda barona, je moral dobiti vtisk, da izražajo Adlerjevo mnenje. Misli je moral celo, da je Adler naravnost pozival na maščevanje... In približno pol ure pred Gautschevim govorom se je streljalo z galerije. Naravno, če je Adler na shodu ukazoval ljudem, da naj se maščujejo! Ali ni Adler kriv tega atentata? Ali ni Adler — morilec?...

Malenkost. Nič drugega ni storil kavalir Gautsch, kakor da je zamolčal tiste stavke, s katerimi je bil Adler povedal svojo mnenje, ki je obenem tudi mnenje stranke. Zamolčal je, da je bilo to, kar je čital, označenje mišljenja med množicami, da pa je Adler takoj nato proti temu mišljenju postavil svoj nazor in svet: „Jaz ne mislim tako in tudi Vi ne smete tako misliti“. In da je Adler ta svet obširno, z argumenti razuma utemeljil.

Samo zamolčal je baron Gautsch nekoliko Adlerjevih stavkov... Znana metoda, s katero se postavlja zmišlel na glavo, resnica izpreminja v laž in nedolžen človek lahko spravi na vešala.

Gospoda barona so opozarjali, da naj čita dalje. Povedali so mu, kaj pomeni zanj, če ne čita do konca. Gospod baron se ni zmenil za to in je nehal tam, kjer je bila meja med resnico in lažjo. To je bojna metoda, ki je nismo pričakovali od barona Gautscha, četudi je med njegovo in našo družbo, med njegovimi in našimi političnimi pojmi cel svet vmes. Presenečeni smo.

Baron Gautsch je kavalir — smo mislili nedavno. Smo mislili.

Adlerjev govor.

Na prvi seji po počitnicah je bil prvi govornik, ki je prišel do besede v razpravi po izpremenjenem dnevnem redu sodr. dr. Adler. Med njegovim govorom se je zgodil atentat, o katerem smo večeraj poročali. Adlerjev govor je že vsled tega dobil nepričakovan in nemeravan historičen pomen. Ali tudi brez vseh takih senzacij je bil ta govor znamenit, kajti bil je beseda časa.

Najvažnejše momente podajamo v naslednjem.

— Zbornica poslancev — pravi dr. Adler gre — topot v povsem izrednih okoliščinah na svoje delo. Kamor se ozremo, povsod se javljajo usodepolna, preteča vprašanja. Zunanji položaj po vsej Evropi že dolgo ni bil tako poln težkih nesramnosti kakor sedaj.

Zal, da se mora reči, tudi Avstriji žuga nevarnost bratomorne vojne. Naš gospodarski in družabni red povzroča, da je že desetletje

sem

vojna nevarnost kronična.

Ali hvala roparskemu nagnenju, gospodstvaželjnosti in profitni grabežljivosti postaja vedno akutna. Tako tudi sedaj: Evropske dežele, ki se nazivajo kulturne, to se imenujejo stebre miru, zro brez moči, kakor otrple, na ta dejstva. Stanje v katerem živimo, je neprenehoma se ponavljajoč bankrot naše kulture. V teh razmerah ima naša vlada trojno težko odgovornost. Njena dolžnost je podati volji vseh delavnih slojev te dežele jasen in odločen izraz.

Nočemo vojne,

tudi ne zaradi kakšnih domišljavih balkanskih interesov. (Socialni demokratje pritrujejo). Prav na Balkanu nam je treba marsikaj popraviti. Zakaj s tistim sunkom, ki ga je Avstrija pred kratkim žal storila na Balkanu, je postala sokriva vseh bodočih pustolovščin. Vlada se mora zavedati, da se ne sme v Avstriji žrtvovati ne eno človeško življenje, ne zaradi Tripolitanijske, ne zaradi Albanije.

Tudi nam ne manjka vojnih hujskačev in takih, ki imajo interesa, da bi bila vojna. Tudi mi imamo

kartellirane železo žroče bestije,

njih posel je napeljevanje umora na debelo. Tudi tukaj imamo vojno stranko, ki uganja spletarije na jako vplivnih zadnjih stopnjicah. Ti ljudje naj iščejo slave drugod, ali pa naj se za sedaj zadovolje z uspehom, ki so ga dosegli v Ottakringu ali v Drohobyczu. Naj vedo tisti, ki stoje na odgovornih ali neodgovornih mestih, ki so varovani z visokimi naslovi in ki se po pravici ali po krivici imenujejo prestolonaslednikova stranka, da je vsaka pustolovščina pod katerokoli pretvezo v največjem nasprotju s potrebami in z voljo vsega prebivalstva. Mi imamo druge skrbi. Danes so velike množine policistov zbrane okrog parlamenta. To dokazuje, da

ima vlada slabo vest.

Saj ve, da se lakota ne odpravi z ječo, s krogli in z ubijanjem. Zato je treba korakov, ki napravijo konec temu, kar uganjajo karteli, ki sede v njih jako visoki gospodje, n. pr. nadvojvoda Friderik, ki ni več podjetnik, ampak akcionar (Klici: Najvišji akcionar!).

Treba je, da se odpravi pomanjkanje stanovanj, treba je, da se poskrbi za zadostno množino mesa. Seveda je pri nas že malo ljudi ki si morejo dovoliti kosček mesa kot delikateso. Mesno vprašanje je simbol zlobinske slabosti vlade, boječe se paragrafovega strahu, ki nima nič opraviti z mesom in trpeče, da nam postavlja Ogrska peto na tilnik in da je dr. Weisskirehner zakrivil izdajstvo dežele, hoteč obstati na svojem mestu. Verjeti ni mogoče, da je bil dr. Weisskirehner trezen,

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Prijel je materino roko, jo potresel in dejal gospodarju:

— Glej, Štefan! Barbara Nikolajevna je dobra gospa! A o vsem tem pravi, da so neumnosti, sanjarije!... Mladi ljudje in različni študentje iz gole neumnosti bunijo ljudstvo... Ali ravnokar sva videla, kako so zaprli poštenega kmeta, a tu je izkušena ženska, ki ni gosposke krvi. Ne zamerite — kakšne rodbine pa ste?

Urno je govoril, živahno zadržujoč dihanje; brada se mu je nervozno tresla in mežikajoče oči so v naglici oplazile obličje in postavo materino. Raztrgan in razečan, z razkuštranimi lasmi na glavi, je izgledal, kakor da bi se bil pravkar roval s kom, premagal protivnika in da je ves iz sebe od radostnega zmagoslavja. Všeč je bil materi zaradi svojega pogumnega nastopa in ker je govoril takoj tako naravnost in preprosto. Ljubeznivo ga je pogledala in mu odgovorila na vprašanje — on pa ji je še enkrat krepko potresel roko in se potihlo in suho zasmejal s širokim smehom.

— Glej, Štefan, stvar je jasna! Stvar je imenitna!... Dejal sem ti: ljudstvo začinja tako rekoč na lastno pest... A gospa, ona ne gorori resnice, ker ji škoduje... Spoštujem jo, ker je dobra in nam dobro želi... Prav preveč ne in brez škode zase!... Ljud-

stvo pa gre naravnost in se ne boji škode in izgube. Ljudstvo je vse življenje izguba; nikamor ne more — od povsod mu kriče: stoj!

— Tako je! — je pritrdil Štefan kimaje z glavo in dodal takoj: — V skrbeh je zaradi svojega kovčega...

Peter je zlobno pomežiknil materi in je nadaljeval s pomirjevalno kretnjo roke:

— Ne belite si las! Vse bo v redu, mamica! Vaš kovčeg je shranjen pri meni... Prej ko mi je pravil o vas, da ste nemara zraven in da poznate tega človeka, sem mu dejal: glej, Štefan!... V takem resnem sluhi odpirati gobca! In vi, mamica, ste naju tudi koj zavohali, ko sva stala poleg vas. Poštene ljudi je lahko spoznati po obrazu, ker jih hodi — odkrito rečeno — prav malo po ulicah! Vaš kovčeg je pri meni...

Sedel je poleg nje, ji preseče pogledal v oči in nadaljeval:

— Če ga hočete olajšati — vam radi pomagamo!... Takih spisov smo potrebni... — Vse nam odstopi! — je pripomnil Štefan.

— Imenitno, mamica! Prostor že dobimo!...

Poskočil je na noge, zasmejal se in hodeč po izbi gor in dol je govoril zadovoljno:

— Čuden slučaj, tako rekoč!... Na enem koncu se je utrgalo, na drugem zvezalo... Ni slabo!... A časopis, mamica, je izvrsten in opravlja svoje delo — oči odpira... Gospodi je neprijeten... Sedem

vrst odtod sem za mizarja pri gospe — pošena ženska, moram reči, različne knjige nam daje... časih zelo preproste knjige... če jih čitaš, te kar obsenčijo! Sploh smo ji zelo hvaležni... A pokazal sem ji številko našega lista, pa je bila skoro užaljena. Vzrite stran, Peter! Da! To, je rekla, delajo otroci brez pameti. Vaše gorje se le še pomnoži... ječa in Sibirija sledi temu...

Umolknil je, pomislil in vprašal:

— Povejte, mamica, ali je... ta človek vaš sorodnik?

— Tuje je! — je odgovorila mati.

Peter se je nezvonko zasmejal, zadovoljen z nečim, in je pokimal z glavo, a nastopno minuto se materi je zazdelo, da beseda: tuje ni primerna za nje razmerje do Ribina in da je žaljiva.

— Nisva si v sorodu, — je dejala, — a poznam ga že dolgo in spoštujem ga... kakor rodnega brata... starejšega.

Prikladne besede ni našla — to ji je bilo neprijetno in jo je bolelo in zatreti ni mogla, tihega ihtenja. Mrka, pričakujoča tisiha je napolnjevala izbo: Peter je sklonil glavo na pleča in stal kakor da bi nekaj poslušal. Štefan se je naslonil s komolci na mizo in potrkaval ves čas zamišljeno s prsti po deski. Žena njegova se je naslonila na peč; mati je v mraku čutila njen nepremični pogled in časih se je sama ozrla v njeno obličje — ovalno rjavo, z ravnim nosom in z ostro odrezanim podbradkom. Pozorno in ostro so se svetile njene zelenkaste oči.

— Torej prijatelj... — je tiho dejal Peter, — Ampak značajen... da!... ceni se visoko... kakor se spodobi... To je človek, Tatjana, a? Kaj praviš?...

— Ali je oženjen? — mu je segla v besedo Tatjana in stisnila tenke ustni svojih drobnih ustec.

— Vdovec je! — je dejala mati žalostno.

— Zato je tako drzen! — je pripomnila Tatjana z nizkim glasom. — Oženjen mož ne hodi po tej poti — boji se...

— A jaz? Oženjen sem in vseeno... — je vzkliknil Peter.

— Že dobro, kum! — je odgovorila ženska, ne da bi ga pogledala in zategnila ustni. — No, kaj ti? Le govoriš in pa bereš nam kaj. Kaj koristi ljudem, če šepetaš s Štefanom za oglom.

— Mnogo ljudi me sliši!... je odgovoril kmet užaljeno in tiho. — Kakor kvar sem tu... zaman...

Štefan se je molče ozrl na ženo in sklonil glavo...

— Zakaj neki se kmetje ženijo? — je vprašala Tatjana.

— Delavstvo potrebujejo, pravijo... A dela ni!

— Ali ga imaš še premalo! — ji je zamolklo segel Štefan v besedo.

— Kakšen cilj je v tem delu?

(Dalje.)

ko je podpisal tisto pogodbo. (Veselost). Pravni položaj je jasen. Vlada lahko uvaža meso in lahko povabi Ogrsko, da jo posnema.

Govornik se potem dotika krvavih dogodkov, ki so se vršili dne 17. septembra in pravi:

Beda, ki jo vidimo vsak dan, je neznan-ska. Če bi verjel, da je mogoče odpraviti vso to grozo z nasilnim činom, bi me bilo sram in bi se smatral za zločinca, ako ne bi prvi storil takega čina.

Vemo, da imate na razpolago vojaščino, žandarmerijo policijo in vso birokracijo.

Posl. Schuhmeier: Ampak če bi hoteli, bi jih že lahko dobili, enega za drugim. Zakaj v kanone vendar ne morejo gospodje zlezti.

Adler: Moč imate gotovo! Veliko nesreče lahko napravite z njo. Ljudi lahko ubijate in zapirate v ječe. Kakor slepi in blazni lahko divjate. Dobro vemo, da je ljudstvo danes prisiljeno počasi hoditi svojo pot in se varovati žrtve, kolikor je le mogoče. Ali da gre vendar svojo pot, tega mu ne more nihče zabraniti.

Dne 17. septembra ni bilo nikakor treba streljati. Na Dunaju so bile že živahnije demonstracije, pa se ni nič zgodilo, enostavno zato ne, ker ni bilo nikogar, ki bi bil mogel streljati. Dne 17. septembra se je pa gospodom zdelo potrebno nastopiti z orožjem in ubijati ljudi, ker se je pobilo nekoliko šip! Kje tiči le iskra razuma v tem, da postavljate razburjeno množico pred bajonete, in puške? Mrlič, ki smo jih odnesli na ottakrinsko pokopališče, pomenijo

najtežjo obtožbo

proti postopanju oblasti in vlade na dan 17. septembra. Nič ne bi bilo treba prelivanja človeške krvi, če bi bila policija uporabila svoje izkušnje. Kajti vselej, kadar je nastopilo vojaštvo, se je zgodilo kaj neprijetnega. Tisti, ki so mislili, da je treba rebelnemu Dunaju enkrat pokazati gospodarsko pest, so krivi, da se je razburjenost tako silno povečala in da je prišlo do tako žalostnih posledic.

In potem

dunajski sodniki!

Zreli možje so sposobni vtikati mlade, 17 in 18 letne fante zaradi enega kamna na osem mesecev, na celo leto v ječo! (Fej-klici pri socialnih demokratih.) Za te ljudi ni olajševalnih okoliščin; za te ljudi ni opravičenja. Ti ljudje — pravijo — so ravnali in še ravnajo pod vplivom justičnega ministra. (Klici: Čujte! Čujte!) Imamo justičnega ministra, ki ima sam neke razmere do cestne laterne; imenuje se liberalca; s časopisjem daje tako ravnati, kakor se z njim ni ravnalo v najslabših časih. Justičnega ministra imamo, ki je odgovoren za vse nezakonitosti in krivice, ki jih uganjajo njegovi državni pravdniki. Justičnega ministra imamo, ki bi moral zelo visoko prisegati, če bo hotel, da naj mu verjamemo, da ne deluje

izjemni senati,

ki prakticirajo naglo sodbo v manjšem obsegu pod njegovim vplivom. Dosojenih je doslej nekaj let zapor in nič manj kakor petinštirideset let ječe za delikte, ki bi bili ostali približno nezakazovani, če jih ne bi bili zagrešili proletarci, stradalajoči ljudje, ampak tisti, ki so siti in presiti. (Živahno odobravanje pri socialnih demokratih.)

Ko smo šli na ottakrinsko pokopališče, pokopat popolnoma nedolžnega človeka, ki je zadet v pravičnem boju, katerega se tisti hip ni udeleževal kot aktiven vojak, ampak je padel, ker so naše sablje tako ostre in ker naše puške tako dobro streljajo, smo korakali pol-drugo uro po ottakrinskih ulicah. Poznam bedo proletariata v Avstriji, ne le v Ottakringu. Nič me ne more presenetiti na tem polju. Priznam pa: Že dolgo mi ni bilo tako hudo pri srcu, kakor na tem spovedu, ko sem videl te žene z boleznimi obrazi in s solzami v obeh, otroke s prazgodaj ostarelimi glavami, prevelikimi na slabotnih telesih, vse to ed nekaj nezadostno hranjeno prebivalstvo, ki je tako strašno zanemarjeno in — ki to izdrži! Ne čudite se, da je enkrat izbruhnilo, ampak vsak dan se ponavljajoče čudo je to,

da prenaša vsa masa

v Avstriji to grozo in da ne plane po konci. (Živahno pritrdjevanje pri socialnih demokratih.)

Tedaj sem si dejal . . .

Ta trenotek je počil prvi strel, nastala je silna zmeda in podpredsednik Jukel je prekinil sejo.

Ko se je pozneje seja zopet otvorila, je dr. Adler nadaljeval:

Pred vsem imam zase in za svojo stran-ko izreči najgloblje občalovanje zaradi pri-zora, katerega priča smo bili vsi. Komurkoli so bili namenjeni tisti strelji, bili so strelji, ki niso smeli doseči svojega cilja in, ki jih ni na-svetoval razum, temveč blaznost. Čestitam zbor-nici in čestitam tudi onim, ki so bili v kakšni nevarnosti, kdorkoli že so, da niso ti strelji povzročili nesreče. Protestiral sem v svojem govoru proti sili od zgoraj in proti sili od spodaj. Mi, ki ne odobravamo blaznosti od

zgoraj, tudi ne odobravamo in nismo krivi blaznosti, ki je njena posledica. Dobro vemo, da se bo ta blaznost izkoriščala zoper nas; vemo da bo

demagogija od zgoraj

slavila orgije in da bo hotela iz strelav človeka, ki ni vedel, kaj počenja, kovati kapital zoper stranko, zoper množico, zoper milijone nesrečnih. (Živahno odobravanje pri socialnih demokratih; nemški nacionalci in krščanski socialci rohne.) Le agitirajte z ministrske klopi in postavljajte se na čelo te demagogije;

nič se ne bojimo!

Želel bi, da bi imeli ta hip v tej zbornici vsi tako dobro in čisto vest kakor mi!

Italijansko turška vojna.

Boj med Italijo in Turčijo je navsezadnje vendar še precej človekoljuben. Vodi se namreč največ na papirju. Vse kaže, da pojde približno teko naprej, kakor se je začelo: Malo se godi, a veliko se laže. Kar pa poročajo oficiozusi, zlasti italijanski, bi si pa vendar tudi lahko prihranili, ker ne zanima nikogar. Kaj briga Evropejca, kaj jo čenčatil general Vomassi ali pa kak drug gobezda, ko se je „poslavil“ od čet, ki so namenjene za Tripolitanijo? In koga naj zanima, kolikokrat je tista „množica“, ki bi jo ob vsaki drugi priliki imenovali „drhal“ in „canaglia“, kričala „Evviva“, kadar se je odpeljal kak čoln? Pa ne le, da te komedije in komedijice niso prav nič zanimive. Veliko vprašanje je, če so vsaj telegrami o teh rečeh resnični. Deloma so na vsak način zlagani. Le za to gre, če je vsakršna drobtina resnice v njih. Nezavednega ljudstva je pač v vsaki državi. V Italiji ga je še več nego v kakšni povprečni evropski državi. Tako ljudstvo upijati ni težko. Ali razna znamenja kažejo, da je vendar celo v teh rečeh treba previdnosti.

Ko je Italija pričela s svojo razbojniško akcijo, je njena oficiozna žica raztelegrafirala po vsem svetu: „Generalni štrajk se je ponesrečil.“ Kaj smo hoteli? Drugih vesti ni bilo, morali smo verjeti, čeprav se nam je zdelo čudno. Zdaj seveda vemo nekaj drugega. Če bo oficiozna Italija tako junaška in mogočna na bojnem polju kakor pri brzojavnem aparatu, če se bo znala tako hrabro bojevati, kakor se zna nesramno lagati, tedaj kajpada mora si-jajno zmagati.

Z generalnim štrajkom je namreč tako reč, da nihče ni bil sklenil generalnega štrajka, ampak štiriindvajseturen protesten štrajk v tolikem obsegu, v kolikršnem je pač mogoče po moči posameznih organizacij. Taka stavka pa se je izvršila povsod, kjer je bila organizacija dovolj močna. Najbolji dokaz je ta, da je prišlo v nekaterih krajih celo do spopadov s policijo in z vojaštvom. Preden pride resnica na dan in se dobi popolna slika, je pač treba nekaj časa, ker je za telegrame najstrožja cen-zura uvedena. Na brzojavnih uradnih se ne in-hibirajo le vse reči, ki se tičejo vojaštva, ampak vse, kratkomalo vse, kar ni vladi ljubo. Povrh pa je še način brezobrazen. Korespondent odda svoje brzojavko, počaka uro, dve, pa je prepričan, da je telegram na svojem mestu. Čez štiriindvajset ur mu ga pa prine-sejo domu: Prohibito . . .!

Mogoče, da se gode take reči tudi zato, ker potrebuje vlada vse žice zase. Kdor vzame kak italijanski list v roko, bi mislil kdove kaj se vse godi velikega, važnega, zanimivega, sen-zacionalnega. Ogromni naslovi, nešteti podna-slovi, debel in razprt tisk, cele strani največ-jege formata polne telegramov, a če prečitata z občudovanja vredno potrpežljivostjo vse, pa se vprašate, kaj je pravzaprav novega, mora te reči: „Nič“, ali pa prav po domače — ena figa.

Namesto tisočerih pripovedek, kdovse je baje izjavil Italiji svoje simpatije v Kohinkini, pri Botokudih ali pa v Koromandiji, bi zanimala kratka, ampak končno že vendar enkrat resnična vest: Kaj je s Tripolisom? Od petka sem ga že Italijani bombardirajo — v tele-gramih. Če bi ga tako bombardirali iz kau-onov, ne bi bilo več kamna na kamnu. In od nedelje ga zavzemajo. Teško je že sesteti, ko-likokrat so ga res že zavzeli. Ali vendar je čudno, na koliko načinov se je to zgodilo. En-krat so zavzeli Tripolis. Kratkotempo Tripolis. Drugič so zasedli en fort. Tretjič so okupirali „vse utrbe“. Četrtič pa „prednje utrbe“. En-krat so dobili mesto vsled županovega izdaj-stva, drugič so jo Turki natihem popihali, tretjič so prišli Turki ponujati kapitulacijo in so se na morju sklenili pogoji, potem pa je bila kapitulacija brezpogojna. In nazadnje, ko smo vse to prebavili, ne da bili poginili, pri-haja direktno iz Rima brzojav — ravno čez teden dni — da ni Tripolis ne razbombardi-ran, ne zavzet.

Če vidimo, kako malo je resnice v poro-čilih o dogodkih, tedaj si lahko prihra-nimo neslane filozofije, ki jih raznaša brzojav. Priznati se mora, da se pozna turškim vestem pač neka razburjenost, ki je umljiva, da pa je ton turških poročil skromen. Nasprotno pa je vsak italijanski telegramček

reklama, širokustenje in prav pobalinsko bla-tenje Turčije. V sled tega so te vesti še prav posebno zoprne. V Rimu bi se zdaj, ko tudi pri Antipodih natančno vedo, kako se je raz-vilo tolovajstvo, radi zvrnili krivdo na — Turke. Po današnjih italijanskih listih se n. pr. razkoračuje večinoma debelo tiskan telegram s kričnimi naslovi („Turčija tepta mednarodno pravo“, „Barbarska Turčija“ itd.), ki pripove-duje o izgonu Italijanov iz Turčije in o umo-rih Italijanov na Turškem. Če bi bilo to res-nično, bi bilo seveda vredno obsodbe; ali bila bi posledica italijanskega razbojniš-tva. V Rimu pa bi iz tega radi konstruirali — v rok svojega roparskega napada. Sicer pa dementirajo tudi te vesti iz Carigrada in za enkrat je v takih rečeh Carigradu še več verjeti kakor Rimu.

Socialni demokratje so v avstrijskem drž. zboru takoj na prvi seji vložili interpelacijo, ki se v bistvu glasi:

Ali je vlada pripravljena z odkrito in in jasno izjavo pomiriti prebivalstvo o tem, da smatra Avstrijska vlada za svojo edino nalogo ohraniti narodni mir; da vztraja na tem stališču, naj bi se zgodilo karkoli na balkanskem polotoku; da zlasti nima namena storiti povodom turško italyan-ske vojne kakršenkoli vojaški korak?

Utemeljitev te interpelacije, ki odločno obsoja italijanski rop in označuje socialno de-mokratsko stališče, objavimo prihodnjik.

Italijani na Turškem.

Carigrad, 6. okt. Ministrstvo za zunanje zadeve je že predvčeršnjem izjavilo, da se bo po dosedanjih sklepih ravnalo z Itali-jani, živečimi na Turškem, na podlagi med-narodnega prava kakor z Osmani. O general-nem izgonu Italijanov torej ni govora.

Carigrad, 6. okt. Iz Italije razšir-jane, če tudi iz drugih krajev datirane vesti o umorih Italijanov na Turškem se ne vjemajo z resnico. Tendeoca teh vesti je očitna.

Pred Prevezo.

A tene, 6. okt. Pred ambraskim zalivom (to je pred preveško luko) križari italyan-ska križarka z dvema torpedolovcema. Druga bojna ladja z dvema torpedolovcema križari ob turškem obrežju nasproti Krfa od Santi Qua-ranta do Preveze. V ambraskem zalivu je sta-cioniran grški torpedovec, da skrbi za nevtral-nost grških voda.

Na egejskem morju.

Carigrad, 6. oktobra. Listi poročajo, da so pred Dedeağaçem nedaleč od dardanel-skega vhoda opazili italijansko bojno ladjo.

Italijani v Solunu.

Solun, 6. okt. Vlada je ukazala, da so imajo vse italijanske trgovine, ki so se za-prle po napovedbi vojne na valjevo [povelje], zopet odpreti. Mnogo Italijanov se je izselilo. Nihče pa ni bil izgnan.

NOVICE.

* **Težka nezgoda učenjaka.** Geologa dr. Amfererja od dunajskega geološkega za-voda, ki je v spremstvu asistenta Folnerja in nekega inomoškega visokošolca raziskoval oko-lico Mutlekopfa pri Trustu, je zadel na Benet-bergu kamen, ki se je sprožil vrh gore. Ra-njenca, ki so se mu pretresli možgani, so z avtomobilom prepeljali v inomoško bolnico in je le malo upanja da okreva.

* **Katoliška posirovelost.** V Hagenu na Luksemburškem je pred kratkim umrl rudar, ki je vsled nezgode v rudniku izgubil roko. Dasi je prav redno hodil ob nedeljah v cer-kev, mu je katoliški duhovnik vendar odrekel cerkveni pogreb, ker ni bil pri velikonočni spovedi in obhajilu. Ob dveh po polnoči so prišli po mrliča župan in štirje možje, pogra-bili so truplo, vrgli ga preko zidu na pokopa-lišče in zagrebli v kotu pokopališča med osat in trnje. Vsled te nezasišane surovosti katoli-škega popa se je lotilo prebivalstva nepopisno razburjenje. Komisar, ki je prišel na lice mesta, je odredil, da se truplo v navzočnosti zdrav-stvenega nadzornika izkoplje; ob ogromni ude-ležbi domačega prebivalstva so nato pokopali truplo sredi drugih grobov in domača mladina je položila na grob venec iz svežega cvetja.

* **Panika pri pogrebu.** Ob pogrebu žrtve, ki jih je ugrabila katastrofa na vojni ladji „Liberté“ je nastala vsled male nezgode velika panika. Na obeh straneh bulvara, po katerem se je pomikal mrtvaški sprevod, so bile postavljene tribune, mize in lestvice za gledalce. Naenkrat se prevrne lestev in nekaj gledalcev je padlo na tla. Nekdo je zakričal: Bomba je eksplodirala. Množica se je v divjem strahu razkropila na vse strani. Mnogo oseb je bilo v gneči močno poškodovanih; ena žen-ska je v bolnici vsled notranjih poškodb umrla.

* **Velika sleparija v Parizu.** V sredo je pobegnil iz Pariza višji uradnik sneške družbe Lepreux (izg. Leprè), ki je poveril 1,300.000 frankov. Kot načelnik kreditnega oddelka je izpostavljaval fignirana posojila in de-val kreditne papirje v svoj žep. S temi papirji je špekuliral, ampak tako nesrečno, da je za-

špekuliral tudi vse svoje imetje. Sedaj je za-pustil skesano pismo, ampak nič gotovine. Zlo-glasni policijski prefekt Lepine, ki je upra-vitelj omenjene družbe, je izjavil, da bo po-ravnal vsokdo.

* Krvava drama v sodni dvorani.

Krvav prizor se je odigral te dni pred peter-burškim sodiščem. Sazon, bogat rentir, je uperil menično tožbo zoper poročnika Bobori-kina. Med razpravo se je žaljivo izrazil o ofi-cirju, na kar je razžaljeni častnik potegnil sabljo iz nožnice in začel mahati po svoji žrtvi. Ko sta sodnik in sodni sluga posegla vmes, se je častnik v slepi togoti obrnil proti njima in ju toliko časa obdeloval s sabljo, da sta se vsa krvava zgrudila po tleh. Vsi trije: tožnik, sodnik in sodni sluga so nevarno ranjeni.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Seveda so takoj začeli,** naši ško-fovski tintni kuliji v „Katoliški tiskarni“. To smo vedeli takoj in vedel bi lahko brez pro-ročanskega daru vsak, kdor opazuje, kako pada Bonaventurov lajburnal od stopnje do stopnje. Pravico, da bi smel pričakovati resne polemike, je ta škofova brisača že davno zapravila. Čisto umevno je, da je tudi danes polna podlosti v vseh predalih od uvodnika do telegramov. Saj bi bilo proti njeni „katoliški“ naturi, če bi po-stala le za en dan zopet poštena. In čemu, ko ji ni treba? Čim več falotarij napravi, tem več žegnov ji bo dal Bonaventuro. Ampak tudi „duhovit“ bi bil rad odpadek „Katoliške“. Nje-gova duhovitost je pa tako klaverna kakor mor-alnost škofovih brošur. Pri vsaki vrstici zija duševna impotenca v svet. Bogve kakšen dovtip misli duševna reva, da je napravila, ko pravi, da za ramsteake, roastbeafe in poularde niti ne ve. Dovtip? Avša uboga! List, ki služi škofu! Kaj je vaš škof tak umazaneec, da nikdar ne povabi svojih šornelistov na svoje gostije? Dru-gače je v „boljši družbi“ povsod taka navada. Če se človek tudi ne kreče v takih visokih krogih, je vendar potrebno, da pozna tudi nji-hove navade. Pri škofovih slavnostnih obedih pa gotovo ne servirajo samo močnika, žgancev in leče. Torej rajši ne toliko naivnosti, da po-stane neumnost. Saj ima bogaboječji katoliški lažnivec neprisljane neumnosti dovolj. Če pi-janec, kadar je trezen, resno trdi, da ne ve, kaj je voda, ni duhovit; če navika vpraša: „Mama, was ist das — ein Leutnant“, ne tiči v njenem vprašanju esprit. In Bonaventurinemu trobilu ni treba šele dokazovati, da je trapasto.

— **Shod železničarskih žena** je bil snoči pri Favaju blizu državnega kolodvora jako dobro obiskan. Udeležilo se ga je do sto železničarskih žena. Predsedoval je sodrug Udovč, govorilo pa je ob splošnem odobra-vanju več sodružic. Sodrug Kopač je po-jasnil sedanji položaj na železnicah. Sklenila se je primerna resolucija.

— **Na učiteljskem shodu,** ki je bil v sredo v „Mestnem domu“ izredno dobro ob-iskan, je bila sprejeta sledeča resolucija sogla-sno: „Na izrednem zborovanju delegacije „Za-veze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih dru-štev“ dne 4. oktobra 1911 v veliki dvorani „Mestnega doma“ zbrani učitelji: I. ponav-ljamo stare zahteve vseh organizacij avstrijs-kega učiteljsstva, ki merijo na polninitve, ozi-roma na izpremembo § 55. državnega šolskega zakonika v tem smislu, da morajo biti mini-malne plače, ki se ne smejo znižati v nobeni deželi, tako odmerjene, da učitelji lahko vse svoje moči posvetijo svojemu poklicu in da tudi svojo rodbino lahko vzdržijo po lokalnih razmerah. Kot take minimalne plače morajo veljati dohodki, ki gredo po vladnih določbah c. kr. državnim uradnikom štirih najnižjih čin-ovnih razredov; II. da bo deželam mogoča izvedba take regulacije učiteljskih plač, o-po-zarjajo državo na njeno dolžnost, da neodložno izvede sanacijo deželnih financ v svrhu regula-cije učiteljskih plač, oziroma določi v ta namen deželam prispevek iz državnih sredstev; III. po-zivljajo vse merodajne činitele, to je vse deželne odbornike in deželne šolske svete onih kronovin, ki so združene v „Zavezi“, da se z vsemi sredstvi in z resno voljo poprimejo kon-čnoveljavne rešitve učiteljskega vprašanja v smislu zahtev resolucije I.; IV. posebno pa apelirajo na vse državne in deželne poslance, da se z vsemi silami zavzamejo za izpolnitev učiteljskih zahtev, ki so z ozirom na sedanje socialne razmere neodložljive.“

— **Trgovsko-obrtna zbornica** je imela včeraj sejo. Vodil jo je predsednik g. Knez. Svetnik Ložar je predlagal protest na do-mobransko ministrstvo, ker se je dobava kruha za 27. domobranski pešpolk v Ljubljani oddala za dobo treh let v Celje. Predlog je bil sprejet. Iz zbornice izstepijo letos: Viktor Rohrman, Feliks Urbanc, Franc Šubelj, Pavel Velkoverh, Filip Zupančič, Josip Globelnik, Urban Hrovat, Franc Zorc in Vinko Majdič. Ostanajo pa še: Ivan Hribar, Ivan Knez, Ivan Mejač, Leopold Fürsager, Kamilo Pammer, Josip Lenarčič, Jo-sip Hafner, Ivan Kregar, Jernej Ložar, Tomo Pavšlar, dr. Ambrositsch in Maks Samassa. V volilno komisijo so določeni: Zorc, Ložar, Me-jač, Pammer, Schrey in Zupančič. Trgovskemu društvu „Merkur“ je dovoljena podpora v zne-

H. Suttner, Ljubljana

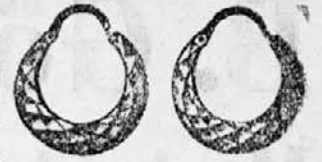
Mestni trg (nasproti rotovža) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

==== Pripravna birmanska darila. ====

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

==== Ceniki zastoj in poštine prosto. ====

sku 500 K. V odbor deželne zveze za pospeševanje prometa tujcev na Kranjskem je izvoljen zbornični predsednik g. Ivan Knez. — V šolski odbor obrtno nadaljevalne šole sta imenovana za Ljubljano Franchetti in Ogrin, za Vrhniko Lenarčič, za Skofjo Loko Babič, za Kranj Pavšlar.

— **Poziv.** V četrtek, dne 21. septembra 1911 zjutraj ob 4. se je našel Božidar Šibenik, uslužbenec tvrde Bončar v Domžalah, v Dobravi pri Črnučah na kupu mrve v šupi poleg hiše št. 3 na glavi za desnim ušesom smrtno-nevno poškodovan in brez zavesten ležeč, kjer je tekem dopoldneva umrl. Božidar Šibenik se je peljal v sredo, dne 20. septembra 1911 ob 9. uri 20 min. zvečer s kolesom iz Ljubljane v Domžale. Šibenik je bil star 21 let, srednje velik, krepko razvit in je nosil dolge, postrani česane lase. Obleden je bil v rjavo, križasto obleko in imel na glavi belo kolesarsko čepico s črnim trakom. Na kolesu je bila pritrjena v sredi na balanci luč-acetilenka. S tem se pozivljajo vse dotične osebe, ki so v noči od 20. do 21. septembra 1911 na cesti med Črnučami in Trzinom med pol 10. zvečer in 4. zjutraj videle zgoraj opisanega kolesarja, da se naj kar najhitreje in sigurno javijo pri preiskovalnem sodniku ali pri orožništvu, ki jim je najbližje.

— **Državna obrtna šola v Ljubljani.** Kakor poročajo od poučene strani, se odpravi nova državna obrtna šola v Ljubljani dne 6. novembra. Ravnateljstvo bo v kratkem objavilo vse potrebne podatke o organizaciji zavoda, o sprejemnih pogojih in o pričetku vpisovanja.

— **V mestni klavnic** se je zaklalo od 17. do 24. septembra 59 volov, 6 bikov, 10 krav, 205 prašičev, 130 telet, 35 kostrunov in 2 kozliča. Vpeljanega mesa je bilo 650 kg, zaklane živine pa se je vpeljalo 11 prašičev in 27 telet.

— **Za Trnovo-Krakovo** se ustanovi podružnica splošne delavske zveze „Vzajemnosti“ danes zvečer ob 8. v gostilni g. M. Erbežnik (Velika Colnarska ulica št. 17). Pridite vsi sodrugi tega okraja!

— **Št. Jakobski okraj** ima ustanovni sestanek za ustanovitev podružnice spl. del. zveze Vzajemnosti v soboto ob 8. zvečer v gostilni pri Poku na Starem trgu.

— **Sodrugi iz šentjakobskega okraja** se vabijo, da se zanesljivo vdeležijo sestanka, ki bo jutri, v soboto točno ob 8. zvečer v gostilni gosp. Počka (soba na dvorišču) v Florijanski ulici št. 6. Dnevni red obsega med drugim predavanje o potrebi izobraževalne organizacije ter ustanovitev podružnice „Vzajemnosti“ za šentjakobski okraj.

— **Šola za glasovir** otvori pevski odsek „Vzajemnosti“ za zimsko sezono. Priglasje sprejema pevovalca sodrug Balo g od 1. okt. dalje vsak dan od 4. do 6. popoldne, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 11. dopoldne v društvenih prostorih, Šelenburgova ulica 6. v drugem nadstropju. Kdor hoče, se pa tudi lahko vsakčas pisмено priglasil odboru pevskega zbora „Vzajemnosti“, pod enakim naslovom. Vpisnina za ta pouk znaša enkrat za vselej 2 kroni, mesečna pristojbina pa 5 kron. Poučuje se v slovenskem in nemškem jeziku. Opozorjamo na to šolo stare in mladino.

— **Pevski odsek „Vzajemnosti“** pozivlja vse sodruge-pevce, da se gotovo udeležijo nastopa pri kovinarski vinski trgatvi v soboto ob 8. zvečer v gostilni pri Anžoku v Spodnji Šiški. Zbirališče v društvenem lokalu ob 8.

— **Plesni odsek Vzajemnosti** naznanja, da otvori v nedeljo 8. t. m. točno ob 3. popoldne plesne vaje, ki se vrše nadalje vsako nedeljo in praznik v mali dvorani Narodnega doma. Obisk je omejen le na zvezine člane in članice ter povabljeni in po njih vpeljane goste!

— **Moščanska podružnica** splošne del. zveze Vzajemnosti ima svoj občni zbor v soboto zvečer ob 8. v gostilni pri Podobniku.

— **„Jutro“ in zopet „Jutro“.** Pisali smo, kako se „Jutro“ laže o socialnih demokrati in o socialno demokratičnih napravah. Pribili smo, da je ta list na nečeden način žalil železničarje, dalje smo konstatirali, da je „Jutro“ lagalo o socialno demokratičnem konzumu v Spodnji Šiški, da noče dati mleka liberalcem itd. Zopet pa moramo pibiti novo nečednost. V predčersajšnji številki se zadirava v sodruga O. Svetlina v Šiški, ki bojda komu izmed „Jutrovec“ ni všeč. Ne bomo branili sodruga Svetlina, saj ga vsa Šiška pozna kot značajnega in poštenega moža. Samo naveli smo to dejstvo, da delavci vidijo, kaj je tisto „Jutro“, ki pravi, da je neodvisen list, pa je le poslušno orodje delavskih sovražnikov.

— **Ogenj.** Ko je v sredo družina Antona Škafarja na Karolinski zemlji št. 55 sedla k večerji, je gospodar opazil, da gori hlev in skedenj. Na pomoč prihiteli sosedi so mogli rešiti le živino in kozolec, hlev in skedenj sta pa pogorela. Ogenj je tudi uničil 10 stotov

žita in 200 stotov sena. Škafar ceni škodo na 2500 K, zavarovan je pa za 1000 K. Ker gasilci niso bili vsled megle o ognju obveščeni, niso prišli na pogorišče. Kako je ogenj nastal, še ni znano.

— **Večjo množino krompirja in fižola** namerava kupiti mestna občina v Idriji. Kdor bi bil voljan postaviti krompir po 10 K za 100 kg in fižol po 35 K za 100 kg v Idrijo, naj se zglaš pri županstvu svoje občine.

— **Tržič.** Shod proti draginji bo v nedeljo 8. t. m. ob pol 4. popoldne v gostilni pri Pelarju. Sodrugi v Tržiču in okolici, agitirajte za obilno udeležbo.

— **Požar.** Iz Sore poročajo: V torek zvečer okrog 11. je začelo goreti v Pungrtu pri Tonetu Vnelo se je na podstrešju in je hiša in hlev v mrvo vred pogorela. Nesrečni posestnik je letos že drugič pogorel. Maja je udarila strela v pod, ki je pogorel do tal. Uprav je postavil nov pod, pa mu pogorita dve poslopji. Kako je ogenj nastal, se ne more dognati. Sreča je, da sta ogenj zapazila orožnika iz Škofje Loke, ko sta se vračala s patrolje. Podstrešje je bilo že vse v ognju, ko sta sklicala domače, ki so mirno spali pod gorečim ostrešjem. Orožnika sta otela živino iz hleva in reševala, kar se je dalo, dokler nista prišli brigadni iz Sore in Godeše. Ogenj je bil omejen samo na to poslopje.

— **Kinematograf „Ideal“.** Danes do pondeljka samo pri večernih predstavah ob 7., 8. in 9. „Grašna ljubezen“, senzacijska drama v 3 dejanjih (dolgot filma 1000 m, mojstrsko delo kinematografske umetnosti). Velezanimivo; ni za šolsko mladino! Pri popoldanskih predstavah krasen družinski spored. Od torka dalje druga drama iz serije Asta Nielsen, (dolgot filma 1200 m).

En sam glas gre povsod o Kolinski kavni primisi, namreč, da je ta kavni pridatek med vsemi najboljši. Noben drug ga ne doseže, še manj seveda nadkrijuje. Vsaka gospodinja, ki ji je do tega, da dobi za svoj denar najboljšo blago, kupuje samo Kolinsko kavno primes.

List „Pester Medizinische Presse“ piše: „Pri živčnih boleznih in težkomiselnosti, ki so nastale vsled motenja v spodnjem delu telesa, se z uporabo naravne Franc Jožef-ove grenčice dosežejo uprav presenetljivi uspehi.“ — Splošno se predpisuje pri otrocih 1 do 2 žlici, pri odraslih pol do tričetrt kozorca „Franc Jožef-ove“ vode.

Štajersko.

— **Nepošten poštni sluga.** V Ptujju so zaprli in izročili kazenskemu sodišču poštnega slugo Antona Strasserja, ki je izmikal pisma.

Umetnost in književnost.

Slovensko deželno gledališče. V soboto zvečer se igra prvič na našem odru Jaroslava Hilberta drama „Krivda“ (za nepar-abonente). V dramu stoji v ospredju dekle Mina, senzitivna mlada dama, zaročenka pisatelja Hoška; tlači pa jo spomin na iz polotroške dobe, ko je bila še ljubica cukrarnarja Ogljarja. Psihološki razvoj drame se odigrava v zelo napetih, dramatičnih prizorih. Glavno ulogo Mine igra gđ. A. Wintrova, ki nastopi v tekoči sezoni prvič; poleg nje imajo velike vloge g. Šimacek (Hošek), gosp. Nučič (Ogljar), g. Skrbinec (brat Mine) in ga. Bukšekova (mati). Pri predstavah sodeluje orkester „Slovenske Filharmonije“. — V nedeljo popoldne ob 3. ljudska predstava in za mladino „Orjaška igrača“ (za lože nepar); — zvečer opera „Rigoletto“ (za par abonente). — P. n. gg. abonente izrecno opozorjamo na izpremembo razvrstitve predstav; v soboto nepar, v nedeljo par!

!!! **Železničarji, pozor!** !!!
Pri nakupu sukna in manufakturnega blaga priporočamo trgovino

Lenassi & Gerkman
Ljubljana, Štritarjeva ulica št. 4.

Državni zbor.

Dunaj, 6. oktobra.

Zbornica kaže navadno lice; vtisi večerajšnje atentata so že izbrisani in pozabljeni, razburjenje se je poleglo in zborovanje teče po izvoženi kolotečini gladko naprej.

Ekspozé finančnega ministra.

Uvodoma je finančni minister dr. Meyer citiral celo kopo števk o finančnem položaju

države. Zvišanje vojaških kreditov in državnih prispevkov deželam je važna in neodložljiva naloga državne uprave, ki pa se da doseči le z zvišanjem indirektnih davkov. Z ozirom na rastočo draginjo priporoča minister, da posvete svojo pozornost v prvi vrsti državnim uradnikom in uslužbencem in naglašajunktim med predlogo, ki uravnava in zvišuje prejemke uradnikov in uslužbencev, in med davčnimi predlogami, ki skrbje za pokritje povišanih izdatkov.

Novi davki

Od reforme hišnega davka si obeta finančni minister uredničenje važnih socialno političnih ciljev; pretežiranje novih zgradb bo nedvomno ugodno vplvalo tudi na stanovansko vprašanje. Pri vsej tej varčnosti ni misliti, da bodo sedanji dohodki države zadostali tudi vnaprej in finančna uprava razmišlja z vsvo vnmemo o odkritju novih reelnih finančnih virov. Med drugim prihaja v poštev zlasti preureditev užitninskega davka od žganja in piva v interesu deželnih financ, uvedba državnega monopola na vžigalice, davek na avtomobile in na peneča vina, končno reforma pridobninskega davka! Če se izvedejo vse te reforme, bo država razpolagala — po ministrovih računih — ne le s potrebnimi sredstvi za pokrivanje rastočih državnih izdatkov, temveč bo država lahko izdatnejše priskočila na pomoč deželnim upravam, ki se nahajajo vse v finančnih težavah.

Naše narodno gospodarstvo

kaže sumljive simptome: neugodno trgovinsko bilanco, splošno draginjo, nezdravo špekulacijo, da je umestna največja opreznost. Žetve v splošnem niso izpadle slabo, ampak letina za turščico, krmo, krompir in peso je zelo slaba. Dejstvo, da padajo v vseh državah rentni kurzi, je za nas kolikor toliko tolažilno; vočigled lepemu razvoju industrije in trgovine in vsega gospodarstva sploh smemo gledati z velikim pogumom v bodočnost.

Volitev predsedstva

se je izvršila brez posebne strasti. Sicer so se nemško-radikalni kričači in krščanski socialci trudili na vsi moč, da preprečijo izvolitev sodruga Pernerstorferja za predsednika, a brez uspeha. Za predsednika je bil izvoljen dr. Sylvesters 237 glasovi. 73 (čeških) glasov je bilo praznih. Pri volitvi sedmih predsednikov je bilo oddanih 295 veljavnih glasov. Izvoljeni so: Conei, German, Romaneczuk, Pogačnik, Zdársky z 295 glasovi, kršč. soc. Zukek z 268 glasovi in sodrug Pernerstorfer s 185 glasovi. Ob izvolitvi sodr. Pernerstorferja je pocukrani Wolf iztegoval svoj jezik, a hitro obmolknil, ko so zadoneli s socialno-demokratičnimi klopi klici: Cukrček! Cukrček!

Nemško-nacionalno obrekovanje.

Po govorih nemškega radikala Krausa in češkega radikala Fresla se je razprava o draginjskem vprašanju prekinila. Koncem se je oglašil sodr. Hildebrand v osebni zadevi za besedo; nemško nacionalni Kraus mu je očital, da je izrazil nad večerajšnjim atentatom svoje odobravanje. Sodruga Hildebrand je postavil Krausa na laž in izjavil, da noben socialni demokrat ne more odobravati atentata. Prihodnja seja bo v torek.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Stališče Avstro-Ogrske.

London, 7. oktobra. „Evening Times“ poročajo iz zanesljivega vira: da nastopi Avstro-Ogrska z vsvo odločnostjo proti Italiji. Zaradi operacij italijanske mornarice ob albanski obali.

Spopad na albanski obali.

Bim, 6. oktobra. Včeraj so iz San Giovanni di Medua streljali na italijansko ladjo, ki je plula z belo zastavo. Italijanski razdiralec torpedovk „Artiglieri“ je odgovoril na napad s strelji, da spravi ladjo na varno. Poveljnik italijanskega torpedolovca je na nogi ranjen.

„Osvojitve“ Tripolisa.

Bim, 6. oktobra. Od večeraj je tripoliško pristanišče in mesto v italijanskih rokah. Arabska okoliška plemena so se poklonila italijanskemu kontreadmiralu Boredadomu, ki je imenovan za guvernerja Tripolitanije. Tudi ostalo obrežje do Kirenaiiki je v italijanski oblasti.

Bombardiranje Bengasija.

Carigrad, 7. oktobra. Italijansko brodoge je večeraj začelo bombardirati Bengasi.

Bojt v Rdečem morju.

London, 6. okt. 2. t. m. sta dve italijanski vojni ladji bombardirali mesto Hodejdo; ena granata jo zadela angleški transportni parnik in ga potopila. Dragoman angl. konzulata se je brzojavno pritožil v Aden in zahteval, da se nemudoma odpošlje pred Hodejgo angleška vojna ladja.

Za delavce v papirnicah.

Dunaj, 7. oktobra. Državni zakonik objavlja naredbo trgovinskega ministra o predpisih za varstvo zdravja in življenja papirniških delavcev. Naredba stopi v veljavo čez šest mesecev.

Atentat v parlamentu.

Dunaj, 6. oktobra. Napadalec Njeguša so izročili danes popoldne vinkvizitno bolnico deželnega sodišča, uradnika Pavlina, ki je napadalec preskrbel vstopnico v parlament, pa so izročili deželnemu sodišču.

Komisija v parlamentu.

Dunaj, 6. okt. Danes ob 6. zvečer je prišla po končani zbornični seji v parlament sodna komisija, obstoječa iz dveh drž. pravdnikov, policijskih komisarjev in dveh artilerijskih častnikov, kot izvedencev za vprašanje, če so bili strelji na to daljavo — od napadalevega sedeža do predsedniške estrade je 18 metrov — smrtno nevarni.

Žrtov revolverskih strelcev v parlamentu.

Dunaj, 7. oktobra. Nemški nacionalce Weidenhoffer, si je pri volitvah v svojem domačem okraju žalostno pogorel in ki se je usiljeval Gradčanom za dopolnilne volitve, je odstopil od svoje kandidature v prilog pravosodnemu ministru Hohenburgerju.

Češka šola v Landstrasse ostane zaprta.

Dunaj, 6. oktobra. Stavbna deputacija pod predsedstvom cesarskega namestnika Bienrtha ni priznala češkemu rekurzu odločilne moči; pet članov je glasovalo proti, štirje za priznanje odločilne moči. Češka šola ostane zaprta, dokler stvari ne razreši upravno sodišče.

Monarhistični puč na Portugalskem.

Berlin, 7. oktobra. „Tagblatt“ poroča, da zbira portugalski monarhisti vse svoje sile, da se združijo z rojalisti na meji. V španskih obmejnih mestih prebiva nad 3000 rojalistov, ki so dobro oboroženi in razpolagajo z 20 topina avtomobilih. V Oportu se je izkrcalo 500 pomorščakov, ki so poslani na mejo, da jo zastražijo proti monarhistom. Braziljanski bankirji in monarhisti so zaročnikom ustavili subvencije, ker smatrajo monarhistično stvar za izgubljeno.

Pariz, 7. oktobra. „Temps“ poroča, da se je s francoskim ekspresnim vlakom odpeljal 8 Portugalcev proti Oportu. Med njimi je bil tudi vojvoda oporčski, stric ekskralja Manuela. Dopisnik je mnenja, da je bil v družbi ekskralja sam, vendar si svoje stvari ni gotov.

Tiskovni sklad. Sodrugi v Sv. Križu pri Trstu nabrali v veseli družbi 5 K 20 vin. — Križki sodrugi 5 K.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vr.

1 kg sivega dobrega, pu-ljenega 2 K; boljše-ga 2-40 K; prima polbelega 2-80 K; belega 4 K; belega puhaštega 5-10 K; veličnega snežnobele-ga, puhaštega 6-40 K, 8 K; puha sivega 6 K; belega, finega 10 K; naj-finejši prni puh 12 K. Naročila od 5 kg na-prej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitnega rde-čega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema glavnicama, 80 cm dolgi, 60 cm šir., polnjena z novim; sivim, prav stanovit-nim puhaštim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; posamezne pernice 10, 12, 14 in 16 K, zglav-nice 3, 3 50 in 4 K. Pernica 200 cm dolga, 140 cm šir. 13, 14-70, 17-80, 21 K, zglavnica, 90 cm dolga, 70 cm šir. 4 50, 5-20 in 5-70 K, spodnja pernica iz močnega, črtastega, gradla, 180 cm dolga, 116 cm široka 12-80 in 14-80 K. Razpošilja se po povzelju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za neugajajoče se vrne denar. Natan. cen. gratis in fr.

S. Benisch, Dešenice 758, Češko.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in inozemskega blaga za obleke po meri. Solidna postrežba. - Vedno nizke cene.

Pa kaj se to pravi,
Če trebuh boli?
Pri pametni glavi:

zavžij!

Krepčilo želodca,

poirebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetska kakovost „ „ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Več čevljarških pomočnikov
se sprejme v stalno delo.

Ivan Kos

čevljarški mojster v Zagorju ob Savi.

Stavbena parcela na Glincah
na zelo ugodnem prostoru se proda.

Poizve se v Linhartovi ulici št. 7, opoldne od 12.—1. in zvečer od 6. ure naprej.

Priporočam svojo bogato zalogo
nagrobnih spomenikov

iz najraznovrstnejšega kamna. Zaloga se nahaja v moji delavnici in na dvorišču pokopališkega oskrbništv. Istotam so na razpolago tudi cementni in kamniti nagrobni okvirji lastnega izdelka. Naročila, bodisi iz granita, sijenita, labradorja, kraškega in beljaškega marmorja itd., jako točno in z nizkimi cenami. Preskrbujem tudi slike po najnižjih cenah.

Fr. Kunovar, kamnosek
LJUBLJANA, novo pokopališče.

GRAMOFONE

najboljše vrste po najnižji ceni avtomatične, posebno za gostilničarje pripravne priporoča

Ivo Bajželj
Ljubljana, Marije Terezije cesta št. 11 (Kollzej)

Ravnokar so došle najnovejše slovenske plošče à K 3-50, 1000 igel K 2-.

Kupujte „Zarjo“
izvod samo 6 vinarjev.

Delavcem in delavkam

priporoča se

velikanska zaloga zgotovljenih oblek po najnovjšem kroju za jesen in zimo

Konfekcijska trgovina
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred škofijo 19.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami

Jernej Bahovec

naslednik

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2.

(Palača Assicurazione Generali).

Tovarniška zaloga pisemskega papirja in šolskih zvezkov. — Razglednice: ljubljanske, pokrajinske, planinske itd. — Založništvo nastenskih slik za Černivčovo računico. — Slikarske potrebščine: barvice, čopiče itd. — Črnila vsake vrste. — Velika zaloga kipov slovenskih literatov. — Spominke knjige.

Pošljite naročnino, če je še niste!

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“.

Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.

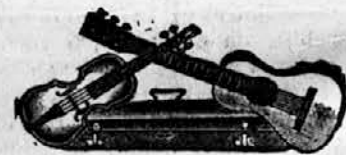
V prenovljenih prostorih in pod novim ravnateljstvom se priporoča sl. občinstvu za obilen obisk.

Sprejme se tudi več gospodičen v kuharski pouk.

FR. HOPF

sodno zaprisežen izvedenec v Ljubljani

Šelenburgova ulica 6.

Prva, največja in najstarejša od leta 1892 obstoječa

trgovina s klavirji in godali
ter izposojevalnica godal.

Klavirji, pianine, harmoniji (ameriški) najbolj slovečih firm Rösler, Stelzhammer, Schandl, Horingl in edino zastopstvo dvorne firme Förster.

Velika zaloga

violin, vseh drugih godal in pihal, strun in posameznih delov.

Po nizkih cenah in na obroke.

:: Poprave in uglaševanje klavirjev jako cenovno.

Berite!

Berite!

Cenjenim gg. odjemalcem iz okolice Loke in Zagorja vljudno naznanjam, da bodem od nedelje 8. oktobra naprej, vsled velikanske zaloge,

prodajal razno blago po lastni ceni!

Za obilen obisk se priporoča z velespoštovanjem

JANKO POČEK, trgovina z mešanim blagom,

Loke pri Zagorju ob Savi.

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg števil. 5

katera ima že začetkom sezije

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

nad 5000 kom. najfinjših oblek za gospode

.. 2000 .. najfinjših površnikov, sport-ovih in zimskih sukenj

.. 3000 .. pelerin

Solidna postrežba!

nad 2000 kom. posamezn. hlače in telovnikov

.. 3000 .. oblek za dečke in otroke

.. 15000 .. najmodernejše konfekcije za dame in deklice.

Priznana nizke cene!

Modna in konfekcijska trgovina

M. KRISTOFIČ-BUČAR

se je preselila v lastno hišo na

Stari trg št. 9.

Priporoča zelo pomnoženo damsko in otroško zimsko konfekcijo po znano najnižji ceni tudi po meri. Posebno krasne kostume, plašče, pelorine, razne joplče, krila, domače halje in

bluze in otročje oblekice.

Velika izbira perila in higijeničnih potrebščin za novorojenčke.

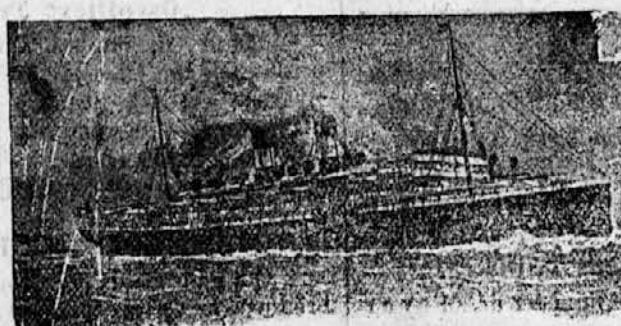
Pošilja na izbero tudi po pošti.

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro-Amerikana

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električna razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z visom, sveži kruh, posteljo, kopalj itd.

Odhod parnikov:

V sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakavrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

Simon Kmetetz, Ljubljana, Kolodv. ul. 26.